

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY)

Poczta polowa 53 11/XII. 1920 r.

Oddział II Informacyjny

Ew/6 № 55591 /II

DO

ADJUTANTURY GENERALNEJ

Przesyła się do wiadomości raport Pełnomocnika
Wojskowego i Morskiego przy Poselstwie Polskiem w Londy-
nie w sprawie rosyjskiej polityki Anglii.

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L: Dz. 6130-75 dnia 11/XII 1920 r.
zabez. Wydział

Szef Sztabu Gen.

ROZWADOWSKI m.p.

Za zgodność:

M. R. Rozwadowski
[Signature]

Generał por.

Załącznik: raport 2479/t.

Otrzymują:

Adj.Gen., M.S.W. Oddz. II Szt. i Miną Spr. Zagranicznych.

Pełnomocnik Wojskowy i Morski

przy Poselstwie Polskiem

Londyn, dnia 19-go Listopada 1920 r.

w Londynie.

12, Eaton Square, S.W.

O d p i s.

No. 2479/T A J N E.

DO

Naczelnego Dowództwa W.P.

Oddział II

w Warszawie.

Upadek Wrangla.

Nagły upadek Generała Wrangla i wyniki z tego zniknięcie ostatniej poważnej organizacji anti-bolszewickiej w Rosji postawiło niespodziewanie Anglię wobec całkiem nowej konjunktury na Bliskim Wschodzie. Z tak błyskawiczną szybkością powstały nowy układ sił kryje w sobie poważne niebezpieczeństwo dla Anglii, która dopiero teraz, zapewne, zda sobie jasno sprawę, jak ważnym czynnikiem dla bezpieczeństwa Imperjum Brytyjskiego był Generał Wrangel, stanowiący poniekąd zaporę między dwoma wrogimi Anglii a sprzymierzonymi między sobą żywiołami: Bolszewizmem i Islamizmem. I w rzeczy samej kierunek zachodni polityki bolszewickiej został chwilowo przynajmniej zaniechany wobec świadomości nieprawdopodobieństwa rychłego wybuchu rewolucji socjalnej na Zachodzie i zwycięskiego oporu Wojska Polskiego, co zresztą uwydatniło się w ustępliwości bolszewików w Rydze i sprawdza się w podchwyconym przez władze angielskie ^{niechwyconym} dokumentach bolszewickich, stwierdzających, że wielka terytorjalnie Polska nie stanowi dla bolszewizmu niebezpieczeństwa. Natomiast jednak po konferencji ludów Wschodu w Baku dogmatem bolszewizmu stała się ekspansja na Wschód, która znalazła swój wyraz w zawartym w Angorze sojuszu z Mustafą Kemal Paszą, zbolszewizowaniu Azerbajdżanu, podbiciu Armenji i nawiązaniu łączności między Armją Czerwoną a nacjonalistycznymi wojskami Tureckimi. Ta ekspansja na Wschód, mająca na celu wywołanie ogólnego powstania ludów Azji przeciwko władzy europejskiej, pośrednio wprowadzie lecz

R.

I

niemniej groźnie godzi w żywotne interesy Państw Entente'y a przede wszystkim w te znich, którego wpływy azjatyckie są najsilniejsze, a które uważane jest, jako usabienie dwóch przez bolszewizm znienawidzonych zasad: parlamentaryzmu i demokratyzmu, za najpotężniejszego wroga - w Anglię. Dzisiaj wobec klęski Wrangla padła ostatnia zapora, oddzielająca bolszewizm od islamizmu, i Anglja skonfrontowana jest zrealnym niebezpieczeństwem sojuszu tych dwóch wrogich sił, skierowanych w pierwszym rządzie przeciwko niej. Sytuacja jest tam poważniejszą, że w Indji szerzy się powstanie i, jak to oświadczył w Izbie Gmin dnia 17-go b.m. Sekretarz Stamu dla Indji E.S.Montagu, położeniem tam jest niezmiernie niebezpieczne "extremely dangerous situation". A Lord Curzon 16-go b.m. w Izbie Lordów nie ukrywał trudności, jakie Rząd Angielski napotyka w Persji.

Gr.
Jednym z rezultatów upadku Wrangla może być szersze niż dotychczas zbliżenie się Anglii do Francji i porozumienie się co do dalszej wspólnej akcji względem Rosji, spowodowane zniknięciem obozu, popieranego przez Francję, i świadomością wspólnego na Blizkim Wschodzie niebezpieczeństwa, skomplikowanego w dodatku ^w przewrotem Grecji. Upadek Venizelosa wywołał rzeczywiście szalone wrażenie w kołach rządowych angielskich, gdzie przepowiadają całkowitą zmianę polityki angielskiej na Blizkim Wschodzie, obawiając się, iż Grecja Króla Konstantego może łatwo stać się sojuszniczką nacjonalistycznej Turcji. Nie wykluczoną a nawet prawdopodobną jest teraz możliwość poparcia przez Anglię Polski, jako najdalej na wschód wysuniętej placówki anti-bolszewickiej. Tymczasem jednak zarówno War Office jak i Francuska Misja Wojskowa są zgodne w zapatrywaniu, że bolszewizm, jak każda wogóle rewolucja /n.p.Francuska/, żyje wojną, która ją podsyca i utrzymuje; że z nastaniem stanu pokojowego bolszewizm będzie skonfrontowany z problemem odbudowy wewnętrznej,

której nie podoła i przed którą się załamał; że co do Polski zawarcie pokoju w Rydze było koniecznością, albowiem nie można było łączyć losów suwerennego P.P. ze zmienną szczęściem pewnej partji rosyjskiej, której błyskawiczny upadek wykazał, iż na żadnej realnej podstawie się ona nie opierała; że jednak ostateczne powodzenia bolszewików utrudniły w znacznym stopniu rokowania w Rydze.

W sprawie efektywnego udziału Anglii w ostatnich wypadkach na Krymie złożone zostały przez Rząd następujące oświadczenia w Izbie Gmin. 17-go b.m. Sekretarz Admiralicji Sir James Craig oznajmił, że żaden statek wojenny angielski nie był oddany Wranglowi do dyspozycji i że blokada Morza Czarnego nie istnieje. Zaś 18-go b.m. Lloyd George oświadczył, że w morzu Czarnem znajdują się obecnie 3 statki wojenne angielskie: 1 lekki krążownik i 2 kontrtorpedowce, których zadaniem jest patrolowanie tego morza celem niedopuszczenia przewozu broni z Rosji do Kemal'a Paszy w Azji Mniejszej.

Cziczerin przesłał Curzonowi depeszę, datowaną z dnia 15-go Listopada r.b., w której protestuje przeciwko udziałowi statków angielskich w ratowaniu rozbitków wranglowskich /załącznik No.1/.

Rokowania anglo-sowieckie.

Rząd Sowietów przesłał Rządowi Angielskiemu dnia 9-go Listopada r.b. notę, w której napada na ten ostatni z powodu przewleknięcia od 10 miesięcy ciągnących się rokowań handlowych, które dotychczas rzekomo z racji złej woli angielskiej do wyników pozytywnych nie doprowadziły. Nota utrzymana jest w tonie gwałtownym, zdradzającym świeżo nabyte poczucie pewności siebie po odniesionym nad Wranglem zwycięstwie. /załącznik No.2/.

R. 11
Tymczasem w łonie samego Gabinetu Brytyjskiego nastąpił rozłam w sprawie zawarcia traktatu handlowego z Rosją. Na posiedzeniach Rady Ministrów, omawiających tę sprawę 17-go i 18-go b.m., wyłonili się dwa stronnictwa. Jedno, składające się z Lloyd George'a, Bonar Law i Sir Robert Horne'a,

usiłowało przełomsować traktat w formie naszkicowanego przez Bonar Law projektu z Lipca r.b., w którym Anglja zrzeka się zwrotu pożyczek, udzielonych kiedykolwiek Rosji. Punkt widzenia tego odłamu Gabinetu został uzasadniony przez Ministra Handlu i Przemysłu w mowie z dnia 12-go Listopada r.b., której ^{myśl} przewodnią myśl ^{myśl ujęta w wykładzie} stanowiła teza, że handel jest czynnikiem cywilizacyjnym i, jako taki, przyczyni się do sanacji stosunków rosyjskich i w ten sposób obali bolszewizm /załącznik No.3/.

Drugi odłom Gabinetu stanowili Curzon, Churchill, Chamberlain i Birkenhead. Twierdzili oni, że bolszewicy muszą uznać długi państwowe rosyjskie, zaciągnięte przez poprzednie rządy; w czym mieli całkowite poparcie sfer handlowych i finansowych angielskich, a więc banków, giełdy, towarzystw ubezpieczeniowych i.t.p., które nie- jednokrotnie z energją protestowały przeciwko przyjęciu projektu traktatu Bonar Law. Opozycja przeciwko traktatowi wysuwała naprzód trzy momenty: 1/ moralny, w imię którego uszanowanie raz zawartych traktatów handlowych jest podsta- wą systemu kredytowego, na którym opiera się nowoczesny handel. O ile takowy ma być podjęty z Rosją, to przede- wszystkiem musi być wznowiony jej kredyt, ten zaś wyma- ga ze strony Rosji uznania powziętych przez nią zobowią- zań. 2/ Finansowy: złoto rosyjskie, ewentualnie wwiezione do Anglji wzamian za dostarczone Rosji towary, nie będzie uznane za własność angielską przez innych wierzycieli Rosji, którzy się w tym sensie jasno i niedwuznacznie już wypowiedzieli. Jako takie, nie będzie ono przyjęte do żadnego banku angielskiego i nie będzie również mogło być wyeksportowane zagranicę. 3/ Polityczny przez wzgląd na inne państwa. Francja wycofała się ostatecznie z wszelkich

rokowań handlowych z Sowietami. Belgja sprzeciwia się uznaniu traktatu, przekreślającego inne traktaty, poprzednio zawarte. Włochy zniechęcone są do dalszych tranzakcji z bolszewikami, którzy dostarczyli im zbutwiałego ziarna. Ameryka oświadczyła, że bolszewickiego złota nie przyjmie. Jest zatem w tej sprawie Wielka Brytanja całkiem odosobniona i działająca na własną rękę.

Tymczasem jednak Lloyd George widocznie przeformułował swój punkt widzenia, skoro 18-go b.m. Premier oświadczył w Izbie Gmin, że Gabinet postanowił opracować traktat handlowy z Rosją w myśl projektu z Lipca r.b., i że traktat ten w ciągu kilku dni będzie przedłożony rządowi Sowietów. Wszelako ma on dopiero wtedy wejść w życie, gdy zobowiązania rządu Sowietów w sprawie rapatryacji jeńców angielskich z Rosji zostaną całkowicie wykonane.

Tutejszy Chargé d'Affaires czyni starania, by zawarcie traktatu handlowego między Anglią a Sowietami uzależnić od wyniku rokowań w Rydze; lecz słaba jest oczywiście nadzieja by dało się to przeprowadzić.

Kłoczkowski, m.p.

KONTR-ADMIRAL W.P.

3 załączniki.

Za zgodność odpisu:

ROTHMISTRZ.

/ The Times z 18.XI. 1920. /

GROZBA MOSKWI .

Czyczerya przesłał poniższą notę lordowi Curzonowi:

Wiadomości pochodzące z różnych źródeł dają podstawę do przypuszczeń, że istnieje zamiar użycia angielskich okrętów w celu przewiezienia do innych krajów Anglii i majątku jaki zabrał w południowej Rosji. Nie da się zaprzeczyć, że udział floty angielskiej w działaniach powstańców, walczących przeciwko Rosji stanowiłby wrogi czyn ze strony rządu Wielko-Brytańskiego w stosunku do rosyjskiego rządu Sowieckiego i pogwałcenie zapewnień, danych nam przez Rząd Wielkiej Brytanii wielokrotnie w tej sprawie. Rząd Rosyjski oczekuje, że Rząd Wielkiej Brytanii powstrzyma się od wszelkich tego rodzaju wystąpień, z których Rząd Rosyjski wyciągnąłby nieuniknione wnioski.

-----0000000-----

MI
UTE
ARCHIVES
New York

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

/ The Daily Herald z dn. 16.XI.1920./

Czyczeryn przesłał lordowi Curzonowi pod datą 9.XI. notę, w której zwraca uwagę Rządu Wielkiej Brytanji na skrajnie niezadawalający stan w jakim znalazły się obecnie pertraktacje wznowienia stosunków handlowych i powrotu normalnych stosunków pomiędzy obydwojma krajami, nadmienając, że z górną 10 miesięcy upłynęło od czasu gdy Najwyższa Rada Międzysojusznicza zaproponowała rozpoczęcie pertraktacji wznowienia stosunków handlowych, a 4 miesiące przeszły od czasu gdy zawarta została druga wymiana not formalna umowa zainicjowana przez Rząd W. Brytanji, wyszczególniająca warunki, na jakich handel mógłby być wznowiony i pertraktacje pokojowe mogłyby być między W. Brytanią i Rosją rozpoczęte.-

W ciągu całego tego okresu Rosja Sowiecka działała z szybkością i lojalnością, wsłazującami niezbitnie na szczerą chęć pokoju i pokojowej pracy. Pomimo 3-letnich napadów ze strony mocarstw Sprzymierzonych, Rząd Rosyjski gotów jest puścić w niepamięć i przebaczyć wszystko złe w celu sprowadzenia pokoju i dania możliwości odbudowy nie tylko własnego wyczerpanego kraju, ale i całej Europy i Azji, wyczerpanych nieludzką wojną.

Aczkolwiek Rosja była atakowana przez wrogów, zaopatrzonych w broń i pieniądze, moralnie popieranych przez W. Brytanię, traktującą jednocześnie z przedstawicielami Rządu Sowieckiego, który mimo to nie przestawał wykazywać najlepsze chęci pokojowe, ale niestety Rząd W. Brytanji nie wykazał podobnych tendencji, czyniąc wszelkie możliwe trudności, tamujące bieg rokowań i szukając sposobności do zerwania ich, jak to wykazał ton niejednokrotnych not, z których niektóre nosiły charakter ultimatum, aczkolwiek motywy wysuwane nie miały nic wspólnego ze sprawą, dla której delegacja została zaproszona do Londynu.-

Wobec powyższego Rząd Rosyjski uprasza Rząd W. Brytanji o udzielenie jasnej i szybkiej odpowiedzi czy jest skłonny przystąpić niezwłocznie do załatwienia wspomnianego układu.-

/The Morning Post z 14.XI.1920./

MINISTER PRZEMYSŁU I HANDLU R. HORNE BRONI POLITYKI RZĄDOWEJ.

Przemawiając w *Carlton Club* 12.XI. minister przemysłu i Handlu Robert Horne oświadczył, że najlepszym sposobem wywołania przewrotu w Rosji jest rozpoczęcie z nią handlu, o ile to tylko jest możliwe. *Ważny* uczynić co można, by Rosję postawić na nogi, bo dopóki będzie w niej panowała anarchja, nie może być spokoju i dostatku w Europie. Jeżeli zapasy i bogactwa rosyjskie nie dostaną się na rynek światowy, zaburzenia wśród mas pracujących nie ustana wskutek xx drożyzny i niemożności zaspokojenia pierwszych potrzeb, dlatego koniecznym jest pozyskanie Rosji dla rynku wszechświatowego. Minister Horne oświadczył dalej, że wielu ludzi jest podobnie jak on przeciwnych obecnemu ustrojowi Rosji, który głosząc wolność proletariatu, w istocie stanowi niewidzialną dotąd w dziejach świata tyranię. Dlatego najlepszym sposobem mogącym wywołać zmianę obecnego stanu rzeczy Rosji jest nawiązanie z nią stosunków handlowych. Handel jako czynnik kultury i cywilizacji najlepiej i najszybciej pożądaną zmianę wprowadzi.-

9-----000000000-----